

OBSAH:

Předmluva.

ČÁST LÉKAŘSKÁ.

DÍL I. POMOCNÉ NAUKY.

1. Měřické pojmy.	3
2. Míry.	3
3. Váhy.	4
4. Procenta.	5
5. Teploměr.	5
6. O porodnické čistotě.	8
Asepsy a antisepsy.	11
Horečka omladnic.	11
Bakterie.	12
Infekce.	16
Imunita.	17
Desinfekční prostředky.	19
Mytí a desinfekce rukou.	23
7. O skladbě a činnosti lidského těla.	25
Lidský zevnějšek.	28
Kosti.	28
Svaly.	34
Ústrojí zažívací.	37
Ústrojí močové.	42
Ústrojí oběhu krevního a mízního.	43
Oběh krevní.	45
Oběh mízní.	48
Žlázy s vnitřní sekrecí.	49
Ústrojí dýchací.	49
Ústrojí nervové.	51
Ústroje smyslové.	53
8. O ženské pánvi.	57
9. O skladbě ženských rodidel.	65
Zevní rodidla.	65
Vnitřní rodidla.	67
10. O činnosti rodidel.	72

DÍL II. NAUKA O PORODNICTVÍ.

A. NORMÁLNÍ PORODNICTVÍ.

I. O pravidelném těhotenství.

1. Vývoj pravidelného těhotenství.	76
Oplození.	76
Vývoj a zahníždění vajíčka.	78
Výživa vajíčka.	79
Části vejce.	81
Zralý plod.	86
Oběh krevní a výživa plodu.	89
Uložení plodu.	92

2. <i>O změnách, které způsobilo těhotenství v ženském těle.</i>	94
Změny v děloze.	94
Změny na pochvě a zevních rodílech.	95
Změny na přívěscích děložních.	96
Změny na tvrdých a měkkých částech pánve.	96
Změny na břiše.	96
Změny na prsech.	96
Změny na ostatním těle.	97
Změny duševní.	97
Potíže těhotenské.	98
3. <i>O porodnickém vyšetřování.</i>	98
Anamnesa.	99
Známky těhotenství.	100
Zevní vyšetřování.	102
Vnitřní vyšetřování.	110
Jak se určí den porodu.	117
4. <i>Jak se má žena chovati v těhotenství a před porodem.</i>	118
5. <i>O přípravách k porodu.</i>	123

II. O pravidelném porodu.

1. <i>Počátek pravidelného porodu.</i>	129
2. <i>První doba porodní.</i>	131
3. <i>Druhá doba porodní.</i>	135
Voda odtékla.	135
Mechanismus hlavičky.	137
Chránění hráze.	144
Porod ramének.	148
Podvázání pupečníku.	152
4. <i>Třetí doba porodní.</i>	153
5. <i>Ošetření rodičky po porodu.</i>	159
6. <i>Ošetření novorozeněte.</i>	160
7. <i>Přehled pravidelného porodu.</i>	164

III. O pravidelném šestinedělí.

1. <i>Změny v ženském těle.</i>	165
2. <i>Známky proběhlého porodu.</i>	170
3. <i>O životosprávě šestinedělky.</i>	172
Obecná pravidla.	172
Teplota.	174
Tep.	176
Osobní životospráva.	176
Úprava dítěte a šestinedělky.	180
Přiložení dítěte k prsu a kojení.	181
Zaměstnání šestinedělky.	183

B. PATHOLOGICKÉ PORODNICTVÍ.

Úvod: Poměr porodní asistentky k lékaři. 184

I. O nepravidelném těhotenství.

1. <i>Nepravidelnosti těhotenství z nahodilých nemocí.</i>	186
2. <i>Nepravidelnosti těhotenství ze stupňovaných těhotenských potíží.</i>	191
Úporné zvracení.	192

Zácpa.	193
Opruzeniny.	193
Městky.	194
Duševní poruchy.	195
5. <i>Nepravidelnosti těhotenství z vad rodidel.</i>	197
Vývojové vady.	197
Výtok z rodidel.	197
Novotvary.	198
Vadné polohy rodidel.	198
Visuté břicho.	201
4. <i>Nepravidelnosti těhotenství z poruch vývoje vejce</i> <i>nebo z jeho onemocnění.</i>	202
Mimoděložní těhotenství.	202
Vodnatelnost vejce.	209
Nedostatek vody plodové.	210
Zánět hroznovitý.	210
Potrat a předčasný porod.	212

II. O nepravidelném porodu.

a) *Nepravidelnosti porodu z matky.*

1. <i>Nepravidelnosti porodu ze zdravotního stavu rodidel.</i> 219	
Vývojové vady rodidel.	219
Záněty rodidel.	219
Nádory rodidel.	220
Nepoddajnost, zúžení a slepení měkkých cest porodních.	220
Trhliny a jiná poranění rodidel.	225
Trhliny.	225
Píštěle močové.	226
Roztržení dělohy.	227
Vadné polohy rodidel.	230
2. <i>Nepravidelnosti porodu z nesprávné činnosti rodidel.</i> 232	
Nepravidelnosti vypuzovacích sil.	232
Zadržení lůžka.	238
Krvácení v III. době porodní.	240
3. <i>Nepravidelnosti porodu ze změněné prostornosti cest porodních.</i>	249
Příliš veliká prostornost pánve.	249
Příliš malá prostornost pánve.	250
Vyšetřování druhu a stupně zúžených pánví.	265
Nebezpečí porodů při zúžených pánvích.	268
4. <i>Nepravidelnosti porodu z činnosti a úchylek ústrojí s rodidly sousedících.</i>	270
5. <i>Nepravidelnosti porodu zaviněné poruchou celkového zdravotního stavu rodičky.</i>	271
Nahodilé choroby.	271
Božec.	271
6. <i>Náhlá smrt za porodu.</i>	275

b) *Nepravidelnosti porodu z vejce.*

1. <i>Nepravidelnosti porodu z plodu.</i>	276
Nesprávný mechanismus hlavičky.	276
Nesprávné držení plodu.	277
Poloha temenní.	278
Poloha čelní.	280

Poloha obličejová	281
Naléhání a výhřez ruček	284
Nesprávné polohy plodu	285
Polohy koncem pánevním	285
Poloha příčná	304
Zrůdnosti plodu	312
Obrovský plod	312
Vodnatelnost hlavičky	313
Bezlebečná hlavička	314
Kýly mozkové	314
Nádory na krčku	315
Zvětšení břicha plodu	315
Nádory na bederní páteři a na pánvi plodu	315
Dvojčata a trojčata	316
Podvojně zrůdy	320
2. <i>Nepravdivelnosti porodu z blan vaječných a vody plodové.</i>	321
Předčasný odtok vody plodové	321
Pozdní odtok vody plodové	322
Zadržení blan	322
Jiné nepravdivelnosti vody plodové	322
3. <i>Nepravdivelnosti porodu z pupečníku.</i>	323
Příliš dlouhý pupečník	323
Příliš krátký pupečník	323
Uzly na pupečníku	323
Pupečník zapuštěný v blanách	324
Ovinutí pupečníku kolem těla	325
Naléhání a výhřez pupečníku	325
Roztržení pupečníku	327
4. <i>Nepravdivelnosti porodu z koláče.</i>	327
Vývojové nepravdivelnosti koláče	327
Infarkty v koláči	328
Zadrženy koláč	328
Předčasně odloučený koláč	328
Koláč vcestný	329

III. O nepravdivelnostech šestineděli.

1. <i>Horečka omladnic.</i>	354
2. <i>Krvácení v šestineděli.</i>	345
3. <i>Bolesti poporodní.</i>	346
4. <i>Potíže při močení.</i>	347
5. <i>Potíže se stolicí.</i>	348
6. <i>Nepravdivelnosti prstů.</i>	348
Vývojové vady bradavek	348
Popukané bradavky	348
Zánět prstů	350
7. <i>Nahodilé nemoci.</i>	351

DÍL III. NAUKA O KOJENECTVÍ.

A. O ŽIVOTĚ NOVOROZENÉHO DÍTĚTE A O PĚČI O NĚ.

Dýchání	353
Oběh krevní	354

Pupečník.	354
Teplota.	354
Tep.	355
Činnost ústrojů zaživacích.	355
Kůže.	358
Žloutenka.	358
Úbytek na váze.	359

B. O VÝVOJI ZDRAVÉHO KOJENCE A O PĚČI O NĚJ.

1. <i>Vzrůst kojence.</i>	361
Délka kojence.	361
Váha kojence.	362
2. <i>Výživa kojence.</i>	365
Kojení.	365
Technika kojení.	365
Jak často se má kojiti.	367
Jednotlivé dávky a celodenní spotřeba.	368
Odstavování.	369
Kojná.	371
Vlastnosti dobré kojné.	371
Výběr kojné.	371
Lékařské vyšetření kojné.	374
Životospráva kojné.	375
Potíže při kojení.	376
Potíže se strany matčiny.	376
Potíže kojení u dítěte.	381
Výživa smíšená.	383
Výživa umělá.	384
Krajské mléko a jeho úprava.	386
Způsob podávání potravy.	390
Přidavky.	392
3. <i>Stolička.</i>	395
4. <i>Spánek.</i>	396
5. <i>Koupel.</i>	397
6. <i>Převinování a tělesné cviky.</i>	398
7. <i>Ošetřování pupku.</i>	399
8. <i>Pohyby.</i>	399
9. <i>Odívání dítěte.</i>	400
10. <i>Křik dítěte.</i>	403
11. <i>Vycházky.</i>	403
12. <i>Výchova dítěte.</i>	404
13. <i>Chrup.</i>	405

C. O PĚČI O DÍTĚ VROZENĚ SLABÉ.

Příčiny vrozené slabosti.	406
Znaky nedonošenosti.	406
Úmrtnost dětí vrozeně slabých.	408
Péče o dítě vrozeně slabé.	408

D. O NĚKTERÝCH CHOROBÁCH KOJENCŮ.

1. <i>Zdánlivá smrt dítěte při porodu.</i>	414
Modrá smrt.	414
Bílá smrt.	415

2. Poranění při porodu.	420
Nádor porodní a šišatost hlavičky.	420
Otláčeniny a odřeniny.	420
Nádor krevní.	420
Poranění čivů.	421
Poranění svalů.	421
Poranění kostí.	422
Krvácení do mozku.	422
3. <i>Vývojové vady.</i>	423
Vodnatelnost hlavičky.	424
Kýly mozkové.	424
Nádory na krěku.	424
Veliké břicho.	424
Nádory na páteři.	424
Zaječí pysk.	424
Vlčí tlamka.	424
Pfirostlý jazýček.	425
Kýla pupečníková.	425
Zavřeny konečník.	425
Vrozené vady pohlavních ústrojů.	426
Vady na končetinách.	426
4. <i>Vrozená syfilis.</i>	427
5. <i>Choroby pupečníku a pupku.</i>	429
Krvácení.	429
Hnití pupečníku.	429
Houba pupeční.	430
Zánět pupeční.	430
Kýla pupeční.	430
6. <i>Zhoubná žloutenka.</i>	431
7. <i>Zduření a zánět prsů.</i>	432
8. <i>Hnisavý výtok z očí.</i>	433
9. <i>Kožní choroby.</i>	436
Opruzeniny.	436
Potníčky.	436
Mazotok.	436
Ouročky.	437
Nežity.	438
Puchýřina.	438
Růže.	438
10. <i>Nemoci ústrojů zaživacích.</i>	439
Nemoci úst.	439
Zvracení.	440
Průjmy.	443
Zácpa.	444
Krvácení ze střev.	446
Výhřez konečníku.	446
11. <i>Nemoci ústrojů dýchacích.</i>	447
Rýma.	447
Kašel.	447
Zánět plic.	448
12. <i>Křeče.</i>	448
Škubání v obličejí.	448
Psotník.	449
Ztrnutí.	449
15. <i>Křivice.</i>	450
14. <i>Krvácení z rodidel.</i>	452

DÍL IV. O ŽENSKÝCH CHOROBÁCH A O POHLAVNÍM ŽIVOTĚ ŽENY.

Úvod.	452
1. <i>Vývojové vady rodidel.</i>	454
2. <i>Vady rodidel z některých dětských chorob.</i>	456
3. <i>Vadné polohy rodidel.</i>	456
4. <i>Vleklé záněty rodidel a jejich okolí.</i>	458
5. <i>Nádory rodidel.</i>	458
6. <i>Rakovina.</i>	459
7. <i>Nepravidelnosti menstruace.</i>	462
8. <i>Choroby rodidel z nesprávné životosprávy.</i>	463
9. <i>Manželství a jeho hygiena.</i>	465
10. <i>O bezdětnosti.</i>	470
11. <i>O umělém potratu.</i>	471
12. <i>Masturbace.</i>	475
13. <i>Pohlavní nemoci.</i>	475
Kapavka.	474
Syfilis.	477

DÍL V. OŠETŘOVATELSKÉ VÝKONY A PRVNÍ POMOC.

A. OŠETŘOVATELSKÉ VÝKONY.

1. <i>Nálevy.</i>	480
2. <i>Cékování.</i>	483
3. <i>Výplachy pochvy.</i>	484
4. <i>Záviny a obklady.</i>	485
5. <i>Podávání léků.</i>	488
6. <i>Přenášení ženy.</i>	488
7. <i>Příčná postel a operační stůl.</i>	491

B. O PRVNÍ POMOCI.

1. <i>Spáleniny.</i>	492
2. <i>Zmrznutí.</i>	493
3. <i>Otravy.</i>	493
4. <i>Udušení.</i>	495
5. <i>Utonutí.</i>	496
6. <i>Poranění.</i>	497
7. <i>Mdloba a bezvědomí.</i>	501
8. <i>Veřejné dopravní prostředky. Čs. červený kříž.</i>	501

DÍL VI. OBECNÉ ZDRAVOTNICTVÍ.

Úvod.	502

A. HYGIENA OSOBNÍ.

1. <i>Výživa.</i>	505
2. <i>Příbytek.</i>	512
3. <i>Oděv.</i>	516

4. Osobní čistota.	517
5. Tělesné cvičení a otužování.	517
6. Odpočinek a spánek.	518
7. Péče o ústroje smyslové.	519

B. VEŘEJNÉ ZDRAVOTNICTVÍ.

1. Hygiena osidlovací.	519
2. Infekční nemoci.	520
3. Lidové nemoci.	524

ČÁST ADMINISTRATIVNĚ PRÁVNÍ.

Úvod	529
I. oddíl: Předpisy zdravotnické všeobecné i zvláštní	530
II. oddíl: Jiné předpisy práva veřejného	565
III. oddíl: Soukromoprávní předpisy (povinnost k alimentaci, poručenství, osvojení atd.) a ustanovení o ochraně dětí v cizí péči a dětí nemanželských, jakož i ustanovení o ochraně osob oprávněných požadovati výživu	589
IV. oddíl: Výklad speciálních ustanovení zákona o pomocné praxi porodnické, jakož i o vzdělání a výcviku porodních asistentek	605
V. oddíl: Výklad trestních ustanovení	650
Index	644